

Український державний університет залізничного транспорту

Рекомендовано
на засіданні кафедри економіки та
управління виробничим і комерційним
бізнесом
прот. № ____ від _____.

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ

ПОТЕНЦІАЛ І РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

I семестр 2024-2025 навчального року

освітній рівень перший (бакалавр)

галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки

спеціальність 051 Економіка

освітня програма: - Економіка підприємства (ЕП)

Час та аудиторія проведення занять: Згідно розкладу - <http://rasp.kart.edu.ua/>

1. Команда викладачів:

Лектор: Толстова Анна Вадимівна (кандидат економічних наук)

Контакти: +38 (057) 730-10-96, e-mail: tolstova_av@kart.edu.ua

Години прийому та консультації: среда 12.20-14.00

Розміщення кафедри: Місто Харків, майдан Фейербаха, 7, 3 корпус, 5 поверх, 500 аудиторія.

Веб сторінка курсу: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаткові інформаційні матеріали: <http://metod.kart.edu.ua>

Харків – 2024

ПОТЕНЦІАЛ І РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

I семестр 2024/2025 курс силабус

Лекції:

Практики:

Аудиторія:

Команда викладачів:

Лектор: Толстова Анна Вадимівна

Контакти: tolstova_av@kart.edu.ua

Години прийому та консультацій: середа 12.20-14.00

В сучасних умовах динамічного розвитку ринкових процесів в Україні, що супроводжується швидкоплинністю зовнішнього середовища, проявами конкурентного тиску, швидкими темпами інноваційного розвитку, зростанням вимог споживачів, стратегічним завданням підприємств є найбільш раціональне, ефективне використання потенціалу підприємства.

Предметом навчальної дисципліни є понятійний апарат потенціалу і розвитку підприємства, методологія і прикладний інструментарій оцінювання ринкової вартості потенціалу підприємства та його структурних елементів; закономірності, принципи та особливості формування, розвитку, конкурентоспроможності потенціалу підприємства як збалансованого інтегрованого утворення.

Основне завдання вивчення дисципліни полягає в формуванні у студентів знань, умінь, навиків, необхідних для успішного оволодіння новітніми засобами ефективного

формування потенціалу підприємства, забезпечення його конкурентоспроможності; знаннями і практичними навичками оцінної діяльності як складової управління розвитком потенціалу підприємства.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів (загальні компетентності (ЗК), фахові компетентності (ФК)):

ЗК4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК11 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ФК11 Здатність використовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування економічних рішень.

ФК12 Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

ФК14 Здатність проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, стану функціональних підсистем підприємств, організацій та установ.

ФК15 Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах у межах спеціальності.

Чому ви маєте обрати цей курс?

Курс «Потенціал і розвиток підприємства» відноситься до блоку професійної підготовки бакалаврів зі спеціальностей 051 «Економіка» освітніх програм «Економіка підприємства» та є одним з опорних курсів за фахом, ефективне засвоєння якого забезпечує розуміння як наступних курсів спеціальностей за структурно-логічною схемою «Потенціал і розвиток підприємства – Проектний аналіз – Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків – Управління проектом аналізом – Конкурентоспроможність підприємств – Економічна діагностика», так і достатні компетенції для виконання професійної діяльності в умовах діючого підприємства. Реалізація цієї задачі висуває відповідні вимоги до підготовки навчально-методичного забезпечення курсу, у тому числі й підручника, серед яких основними є: відповідність змісту освітньо-професійній програмі стандарту вищої освіти, простота засвоєння та зрозумілість матеріалу, логіка побудови змісту, можливість самостійно набути необхідні компетенції для їх реалізації у практичній діяльності.

Організація навчання

Цей курс, який вивчається з вересня по грудень, дає студентам отримати необхідні знання щодо ефективного формування потенціалу підприємства, забезпечення його конкурентоспроможності, оцінної діяльності як складової управління розвитком потенціалу підприємства.

Курс складається з однієї лекції та одного практичного на тиждень. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії.

Теми курсу

ТЕМА 1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства

ТЕМА 2. Структура і графоаналітична модель потенціалу підприємства

- ТЕМА 3.** Формування потенціалу підприємства: поняття і загальна модель
ТЕМА 4. Особливості формування виробничого потенціалу підприємства
ТЕМА 5. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства
ТЕМА 6. Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства
ТЕМА 7. Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства
ТЕМА 8. Оцінювання вартості земельної ділянки, будівель і споруд
ТЕМА 9. Оцінювання ринкової вартості машин і обладнання
ТЕМА 10. Нематеріальні активи підприємства і методи їх оцінювання
ТЕМА 11. Трудовий потенціал підприємства та його оцінювання
ТЕМА 12. Оцінювання вартості бізнесу
ТЕМА 13. Прикладні аспекти оцінювання потенціалу підприємства
ТЕМА 14. Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови.
ТЕМА 15. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємств та його потенціалу

Практичні заняття курсу передбачають розв'язання типових професійних ситуаційних задач з дисципліни.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу)

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції. Студент повинен бути готовим до дискусій, розв'язання проблем в межах змодельованих практичних ситуацій.

Приклади питань для обговорення доступні на слайдах відповідних презентацій. Ось деякі з них:

- 1) Структура економічного потенціалу підприємства
- 2) Методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства
- 3) Підходи до оцінювання майна
- 4) Особливості оцінки вартості підприємства

Лекції та практичні заняття

Список основних лекцій курсу наведений нижче. Пильнуйте за змінами у розкладі.

Тиждень	Кількість годин	Тема лекції	Кількість годин	Тема практичних, семінарських та лабораторних занять
1	2	Сутнісна характеристика потенціалу підприємства	2	Сутнісна характеристика потенціалу підприємства.
2	2	Структура і графоаналітична модель потенціалу підприємства	2	Структура і графоаналітична модель потенціалу підприємства

3	2	Формування потенціалу підприємства: поняття і загальна модель	2	Формування потенціалу підприємства: поняття і загальна модель.
4	2	Особливості формування виробничого потенціалу підприємства	2	Особливості формування виробничого потенціалу підприємства
5	2	Конкурентоспроможність потенціалу підприємства	2	Конкурентоспроможність потенціалу підприємства.
6	2	Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства	2	Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства
7	2	Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства	2	Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства
Модульний контроль № 1				
8	2	Оцінювання вартості земельної ділянки, будівель і споруд.	4	Оцінювання вартості земельної ділянки, будівель і споруд.
9	2	Оцінювання ринкової вартості машин і обладнання		
10	2	Нематеріальні активи підприємства і методи їх оцінювання.	4	Оцінювання ринкової вартості машин і обладнання.
11	2	Трудовий потенціал підприємства, його оцінювання		
12	2	Оцінювання вартості бізнесу	4	Нематеріальні активи підприємства і методи їх оцінювання.
13	2	Прикладні аспекти оцінювання потенціалу підприємства		
14	2	Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови	4	Оцінка вартості бізнеса.
15	2	Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємств та його потенціалу		
Модульний контроль № 2				
Іспит с дисципліни				

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Завдання на самостійну роботу:

В якості індивідуальних завдань передбачено написання студентами реферативної роботи за індивідуальними завданнями, що охоплює декілька найбільш важливих тем.

1. Еволюція використання поняття „потенціал” в економічних дослідженнях.
2. Аналіз підходів до визначення структури потенціалу підприємства.
3. Аналіз залежності складових елементів потенціалу підприємств від форм господарювання, технологічних, організаційних і галузево-функціональних особливостей діяльності.
4. Методи оцінки конкурентного статусу підприємства, їх переваги, недоліки, сфери застосування.
5. Сутність методу вивчення профілю об’єкта як одного з методів оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства (навести приклад оцінки).
6. Матричні методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства, зокрема SWOT-аналізу, моделі аналізу Мак-Кінсі 7S.
7. Різні випадки необхідності оцінки ринкової вартості бізнесу, методи оцінки, які використовуються в кожному випадку, переваги і недоліки (навести приклади застосування).
8. Законодавство України в галузі оцінки вартості потенціалу підприємств, машин, обладнання, земельних ділянок тощо.
9. Принципи визначення вартості земельної ділянки та нерухомості.
10. Метод капіталізації земельної ренти як один з методів оцінки вартості земельних ділянок, переваги і недоліки його застосування. Методи визначення ренти.
11. Сутність, переваги і недоліки застосування методу порівняльної одиниці (для оцінки об’єктів нерухомості).
12. Законодавство про інтелектуальну власність в Україні: основні положення про сутність терміну „інтелектуальна власність”, її види, особливості захисту.
13. Сутність і класифікація нематеріальних активів підприємства (навести приклади), необхідність їхньої оцінки.

14. Законодавство України в галузі оцінки вартості нематеріальних активів підприємства.
15. Методики визначення вартості науково-технічної інформації.
16. Методики визначення вартості комп'ютерних програм.
17. Дискусійні питання оцінки трудового потенціалу підприємства.
18. Методики оцінки індивідуального трудового потенціалу окремих робітників, їх переваги та недоліки.
19. Порівняльна оцінка різних графоаналітичних моделей потенціалу підприємства
20. Критичний аналіз сутності понять „розвиток”, „розвиток підприємства”, „розвиток потенціалу підприємства

За вчасне та вірне виконання завдання нараховується **20 балів до поточного модульного контролю**. За вчасне та частково вірне виконання – від 15 до 25 балів. За невиконане завдання бали не нараховуються. Необхідний обсяг виконання завдання складає 50% на перший модульний контроль і 100% на другий модульний контроль. Перебіг поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто.

Відвідування лекцій:

Бали за цю складову нараховуються взагалі, якщо студент не відвідував більш 50% лекційних занять у модулі без поважних причин. За відвідування кожної лекції нараховується 1 бал. **Максимальна сума становить 15 балів.**

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків та дати вам ще один спосіб перевірити свої погляди в питанні потенціалу підприємства та його розвитку. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власною залученості. **Максимальна сума становить 10 балів.**

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями (до 3 балів), ступенем залученості (до 7 балів) та стислою презентацією виконаного завдання (до 5 балів). Ступінь залученості визначається участю у роботі дискусійного клубу з питань потенціалу підприємства та його розвитку. **Максимальна сума становить 15 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 2 бали). **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Іспит:

- Студент складає іспит за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає заліковий бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх при складанні іспиту, відповівши на питання викладача (Додаток 1).

Програмні результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент:

РН3 Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

РН4 Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

РН5 Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади) при управлінні підприємством.

РН10 Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

РН12 Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань в сфері економіки підприємства та змістовно інтерпретувати отримані результати .

РН17 Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків для забезпечення ефективного розвитку підприємства.

РН21 Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

Команда викладачів:

Толстова Анна Вадимівна (<http://kart.edu.ua/kafedra-euvkb-ua/kolectuv-kafedru-euvkb-ua/tolstova-av-ua>) лектор з потенціалу і розвитку підприємства в УкрДУЗТ. Отримала ступінь к.е.н. за спеціальністю 08.00.03 – «Економіка та управління національним господарством» в УкрДУЗТ в 2012 році. Напрямки наукової діяльності: Забезпечення конкурентоздатності підприємств в умовах ринкової економіки, забезпечення конкурентоспроможності національної мережі МТК; ефективний розвиток залізничного транспорту; державне регулювання економіки України, забезпечення її сталого розвитку; інноваційний розвиток національних підприємств.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, вміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ ПОТЕНЦІАЛ І РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

1. Поняття “економічний потенціал підприємства”
2. Сутність виробничого потенціалу підприємства і його відмінність від економічного потенціалу
3. Ознаки потенціалу підприємства
4. Сутність, переваги і недоліки ресурсного підходу до визначення економічного потенціалу підприємства.
5. Підприємство як складна виробнича система. Поняття системи, властивості систем
6. Структура економічного потенціалу підприємства
7. Взаємозамінність елементів як властивість виробничого потенціалу підприємств
8. Шляхи оптимізації структури потенціалу підприємства
9. Поняття конкурентоспроможності потенціалу підприємства
10. Методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства
11. Стратегічний аналіз конкурентоспроможності потенціалу
12. Особливості потенціалу підприємства як об'єкту оцінки
13. Поняття вартості. Історія оцінної діяльності в Україні
14. Законодавча база оцінної діяльності в Україні. Міжнародні стандарти оцінки
15. Принципи оцінки майна
16. Види вартості, їх сутність
17. Порядок підготовки оцінників в Україні. Існуючі в Україні організації з оцінної діяльності
18. Основні положення Національного стандарту №1 з оцінної діяльності
19. Формування остаточного висновку про вартість оцінюваного об'єкта
20. Види вартості, які використовуються у різних випадках оцінки майна і підприємства в цілому (застава, переоцінка тощо)
21. Види вартості і підходи, які можна використати для оцінки діючого підприємства
22. Проблема узгодження результатів оцінки за різними підходами і формування остаточної вартості об'єкта оцінки
23. Оцінка вартості нерухомості і основні підходи до їх оцінки
24. Витратний підхід визначення ринкової вартості нерухомості
25. Доходний підхід до оцінки вартості нерухомості
26. Порівняльний підхід до оцінки вартості нерухомості
27. Оцінка вартості земельної ділянки: цілі, підходи, методики
28. Оцінка вартості будинків і споруд
29. Сутність і методики виміру фізичного, функціонального і зовнішнього або економічного зношування.
30. Сутність і умови застосування методів визначення норми дисконтування (підсумовування; порівняння альтернативних інвестицій; виділення; моніторингу).
31. Необхідність, сутність і методи нормативного оцінювання землі.
32. Оцінка машин і устаткування, зміст і основні підходи оцінки
33. Розрахунок вартості машин і устаткування на основі методів витратного підходу
34. Порівняльний підхід до оцінки вартості машин і устаткування
35. Доходний підхід в оцінці машин і устаткування
36. Особливості оцінки машин і обладнання на залізничному транспорті, зокрема на лінійних підприємствах
37. Проблеми застосування витратного і доходного підходів для оцінки машин і обладнання
38. Вибір методики для оцінки машин і обладнання в залежності від цілей оцінки
39. Проблеми оцінки унікального обладнання, вибір методик

40. Нематеріальні активи, їхня оцінка
41. Витратний підхід оцінки нематеріальних активів
42. Використання дохідного підходу для оцінки нематеріальних активів
43. Порівняльний підхід в оцінці нематеріальних активів
44. Визначення економічного ефекту від використання активу
45. Оцінка гудвілу: сутність, методики
46. Методики оцінки інтелектуальної власності, діючі в Україні, їх переваги і недоліки
47. Оцінка кадрового потенціалу підприємства
48. Відмінність понять „людські ресурси”, „людський капітал”, „трудоий потенціал”
49. Проблеми використання дохідного та витратного підходу для оцінки кадрового потенціалу підприємства
50. Проблеми використання порівняльного підходу для оцінки кадрового потенціалу підприємства
51. Підходи й методи оцінки бізнесу
52. Вибір підходів і методів оцінки в залежності від цілі оцінки і виду бізнесу
53. Особливості оцінки діючого бізнесу для продажу, для застави і для страхування
54. Особливості визначення ліквідаційної вартості підприємства
55. Оцінка вартості підприємства з метою інвестування і реструктуризації.
56. Порівняльна оцінка різних графоаналітичних моделей потенціалу підприємства
57. Критичний аналіз сутності понять „розвиток”, „розвиток підприємства”, „розвиток потенціалу підприємства”
58. Сучасні концепції розвитку підприємства: можливості застосування для українських підприємств
59. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства
60. Сутність розвитку потенціалу підприємства, методи його оцінювання